

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till landskapslag
om ändring av kommunallagen för landskapet
Åland.

I fråga om rätten att handha kommunalt förtroendeuppdrag är huvudregeln, enligt kommunallagen för landskapet Åland (5/80), att de som är röstberättigade också är valbara. Från denna huvudregel föreskrivs i kommunallagen flera undantag. Sålunda är vissa kategorier röstberättigade inte valbara eller så får de tillträda det kommunala förtroendeuppdraget först efter att i lagen angivet hinder undanröjts.

De allmänna bestämmelserna om rätten att handha kommunalt förtroendeuppdrag ingår i 15-17 §§ kommunallagen. Dessa allmänna bestämmelser kompletteras, och från dem görs även avvikelser, i fråga om kommunstyrelse i 39 §, i fråga om nämnder och vissa andra förvaltningsorgan i 48 §, i fråga om revisorer i 67 §, i fråga om ombud vid mellankommunal ombudsstämma i 78 § och i fråga om organ i kommunalförbund i 86 §.

Av bestämmelserna om rätt att handha kommunala förtroendeuppdrag följer bl.a. att lantrådet och avdelningscheferna vid landskapets centrala ämbetsverk inte är valbara samt att ledamöterna av landskapsstyrelsen inte får tillträda vissa uppdrag förrän de befriats från landskapsstyrelseuppdraget. De uppdrag som avses i bestämmelserna är uppdrag som ledamot i kommuns fullmäktige och i kommunens egentliga förvaltningsorgan. I fråga om uppdrag i organ som är gemensamma för flera kommuner, kommunalförbund och mellankommunal ombudsstämma, är inte motsvarande tillträdesbegränsningar föreskrivna för ledamöterna av landskapsstyrelsen. För ersättarna i landskapsstyrelsen gäller överhuvudtaget inte några särskilda tillträdesbegränsningar.

Hindret mot att samtidigt vara ledamot av landskapsstyrelsen och ledamot i kommuns fullmäktige eller styrelse har varit gällande sedan kommunallagen trädde i kraft. Hindret, som infördes under landstingsbehandlingen av ärendet, ansågs motiverat mot bakgrunden dels av landskapsstyrelsens centrala ställning i förhållandet till kommunerna och dels av en allmän önskan att sprida förtroendeuppdragen. Genom en ändring av kommunallagen (60/83) utsträcktes hindret till att gälla även samtidigt utövande av ordinarie landskapsstyrelseuppdrag och uppdrag som ledamot i kommunala nämnder och övriga förvaltningsorgan.

En grundläggande princip för den kommunala självstyrelsen är att kommunerna inte är underställda vare sig statens eller landskapets förvaltande organ. Denna

princip framgår av 3 § kommunallagen. I överensstämmelse med bestämmelserna i nämnda paragraf har kommunerna pålagts uppgifter som inom den kommunala förvaltningen skall fullgöras under ledning och tillsyn av landskapsstyrelsen. Landskapsstyrelsen har i sådana fall givits en central ställning i förhållandet till de förvaltande organen i kommunen. Denna centrala ställning för landskapsstyrelsen i förhållandet till kommunens organ bör dock inte anses innefatta även kommunens fullmäktige. När fullmäktige utövar den beslutanderätt som ankommer på fullmäktige enligt 4 § kommunallagen bör fullmäktige således inte anses stå i något slag av beroendeförhållande till landskapsstyrelsen.

De inskränkningar som skall gälla i rätten för medlemmarna av landskapsstyrelsen att inneha kommunala förtroendeuppdrag bör inte vara mera omfattande än vad som påkallas av förhållandet mellan landskapsstyrelsen och de kommunala organen. Eftersom, såsom ovan framhållits, kommunfullmäktige vid utövandet av beslutanderätten i kommunens angelägenheter inte bör anses stå i något beroendeförhållande till landskapsstyrelsen är de gällande inskränkningarna i rätten för medlemmarna av landskapsstyrelsen att inneha fullmäktigeuppdrag oskäliga. Dessa inskränkningar i rätten att inneha fullmäktigeuppdrag föreslås därför borttagna. I anslutning härtill har även beaktats att lantrådsuppdraget efter den 1 april 1988 skall vara ett förtroendeuppdrag av samma natur som ledamotsuppdrag, varför lantrådsuppdraget även i förevarande avseende bör vara jämställt med uppdrag som ledamot av landskapsstyrelsen. I det i lagtexten använda uttrycket medlem av landskapsstyrelsen innefattas således både lantrådet och ledamöterna.

I fråga om ersättarna i landskapsstyrelsen föreslås framdeles gälla de regler som gäller i fråga om de ordinarie medlemmarna. Anledningen härtill är att det inte är möjligt att avgöra i vilken omfattning en ersättare tar del i landskapsstyrelsens arbete och att därför principiella skäl måste väga tyngst. Av samma skäl föreslås reglerna om inskränkningar i rätten att tillträda ordinarie uppdrag i kommuns förvaltande organ gälla även uppdrag som ersättare.

Såsom tidigare framhållits är avdelningschef vid landskapets centrala ämbetsverk inte valbar till kommunalt förtroendeuppdrag. I syfte att uppnå överensstämmelse med de principer som skall gälla i fråga om landskapsstyrelsemedlemmarnas rätt att inneha kommunala förtroendeuppdrag föreslås avdelningscheferna framdeles vara valbara till fullmäktigeuppdrag.

Förhållandet mellan landskapsstyrelsen och de organ som är gemensamma för flera kommuner är av samma natur som förhållandet mellan landskapsstyrelsen och de enskilda kommunernas organ. För den skull föreslås huvudregeln i fråga om rätten för medlem av landskapsstyrelsen att handha förtroendeuppdrag i en enskild

kommun vara tillämpliga även i fråga om uppdrag i organ som är gemensamt för flera kommuner.

Med hänvisning till det anförda föreläggs landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om ändring av kommunallagen för landskapet Åland

I enlighet med landstingets beslut

upphävs 15 § 4 mom. kommunallagen den 19 februari 1980 för landskapet Åland (5/80), sådant det lyder i landskapslagen den 22 november 1983 (60/83),

ändras 15 § 2 mom., 16 § 2 mom., 39 § 1 och 3 mom., 48 § 1 mom., rubriken för 86 § och paragrafens 1 mom., av dessa lagrum 39 § 1 och 3 mom. samt 48 § 1 mom. sådana de lyder i landskapslagen den 22 november 1983 (60/83) samt

fogas till 39 § ett nytt 4 mom. och till 86 § ett nytt 4 mom., paragraferna sådana de lyder i landskapslagen den 22 november 1983 (60/83), som följer:

15 §

Den som står under förmynderskap är inte valbar till ledamot eller ersättare. Valbar är inte heller landshövdingen och ordinarie ledamot i länsrätten. Kommun- direktör eller, om sådan tjänst inte inrättats, den ledande tjänstemannen inom kommuns centralförvaltning, är inte valbar i den kommun i vars tjänst han är.

16 §

Fullmäktige skall befria ledamot eller ersättare från hans uppdrag, om han kan visa laga förfall eller annat skäl som fullmäktige godkänner. Befrielse får inte vägras ledamot eller ersättare som utsetts till medlem eller ersättare i landskapsstyrelsen.

39 §

V a l b a r h e t m . m .

Beträffande valbarhet till ledamot eller ersättare i styrelsen, verkan av att

valbarhet upphör, rätt till avsägelse och skiljande från uppdrag i anledning av fängelsestraff tillämpas bestämmelserna i 15-17 §§ om ledamot och ersättare i fullmäktige på motsvarande sätt. Beslut i angelägenhet som här avses fattas av fullmäktige. Utöver de personer som avses i 15 § 2 mom. får inte heller avdelningschef vid landskapet Ålands centrala ämbetsverk, tjänsteman i ledande ställning inom kommunens centralförvaltning och den ledande tjänstemannen inom ettvarvt kommunalt förvaltningsområde utses till ledamot eller ersättare i styrelsen.

Medlem av landskapsstyrelsen som utses till ledamot eller ersättare i styrelsen får tillträda uppdraget först sedan han befriats från uppdraget som medlem av landskapsstyrelsen. Ledamot eller ersättare i styrelsen som utses till medlem av landskapsstyrelsen får inte utöva styrelseuppdraget under den tid uppdraget i landskapsstyrelsen består. Vad i detta moment är föreskrivet om medlem av landskapsstyrelsen gäller även ersättare i landskapsstyrelsen.

Ledamot i fullmäktige, medlem av landskapsstyrelsen och ersättare i landskapsstyrelsen får utses till ledamot eller ersättare i styrelsen endast om han lämnat skriftligt samtycke därtill.

48 §

Valbarhet m.m.

Beträffande valbarhet till ledamot eller ersättare i nämnd eller annat förvaltningsorgan, verkan av att valbarhet upphör, rätt till avsägelse och skiljande från uppdrag i anledning av fängelsestraff tillämpas bestämmelserna i 15-17 §§ om ledamot och ersättare i fullmäktige på motsvarande sätt. Beslut i angelägenheter som här avses fattas av fullmäktige, om inte annat följer av instruktion eller andra särskilda bestämmelser. Utöver de personer som avses i 15 § 2 mom. är inte heller avdelningschef vid landskapet Ålands centrala ämbetsverk valbar och får inte den ledande tjänstemannen inom nämnds eller annat förvaltningsorgans förvaltningsområde väljas till ledamot eller ersättare i den nämnden respektive det förvaltningsorganet. I fråga om rätt för medlem och ersättare i landskapsstyrelsen att vara ledamot eller ersättare i nämnd eller annat förvaltningsorgan tillämpas bestämmelserna i 39 § om ledamot och ersättare i styrelsen på motsvarande sätt.

86 §

Valbarhet m.m.

Valbar till ledamot eller ersättare i förbundsorgan är den som är valbar till uppdrag som ledamot i medlemskommuns fullmäktige. Valbar är även kommun- direktör och, där kommundirektörstjänst inte inrättats, den ledande tjänstemannen inom kommunens centralförvaltning. Avdelningschef vid landskapet Ålands centrala ämbetsverk är dock valbar endast till uppdrag i förbundsfullmäktige.

I fråga om rätt för medlem och ersättare i landskapsstyrelsen att vara ledamot eller ersättare i annat förbundsorgan än förbundsfullmäktige tillämpas bestämmelserna i 39 § om ledamot och ersättare i styrelsen på motsvarande sätt.

Denna lag träder i kraft den 1988. Vad i denna lag är föreskrivet om hinder för ersättare i landskapsstyrelsen att tillträda uppdrag i kommun och kommunalförbund innan han befriats från ersättaruppdraget i landskapsstyrelsen tillämpas inte på ersättare i landskapsstyrelsen som utsetts till uppdraget i kommunen eller kommunalförbundet före lagens ikraftträdande.

Mariehamn den 21 december 1987

L a n t r å d

Folke Woivalin

T.f. lagberedningschef

Lars Karlsson